

vergadering **C29**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 20 oktober 2022

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Marius Meremans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de wijziging van het personeelsstatuut van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren – 3880 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Marius Meremans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de resultaten van de literairecanonenquête – 123 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de Vlaamse canon – 174 (2022-2023)	4
VRAAG OM UITLEG van Karin Brouwers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de voorbereiding van de podiumkunsten site in Leuven – 130 (2022-2023)	11
VRAAG OM UITLEG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de museumpas voor kinderen en jongeren – 235 (2022-2023)	13
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de rol van bibliotheken in het Leesoﬀensief – 298 (2022-2023)	17

**VRAAG OM UITLEG van Marius Meremans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de wijziging van het personeelsstatuut van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren
– 3880 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Voorzitter, collega's, minister-president, ik heb een vraag om uitleg over de wijziging in het personeelsstatuut van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren (KANTL).

Conform artikel 9 van het decreet betreffende de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren kan de algemene vergadering van de KANTL het personeelsstatuut wijzigen. Dit dient enkel te worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Op de ministerraad van 9 september werd uiteindelijk het ontwerpbesluit goedgekeurd dat het personeelsstatuut van de KANTL verandert. Het personeelsstatuut dat tot nu toe van kracht was, was niet langer het meest geëigende statuut voor de werknemers. De KANTL opteerde er daarom voor om het personeelsstatuut onder het paritair subcomité voor de socio-culturele sector te laten ressorteren. In 2020 werden vanuit de KANTL de eerste stappen gezet om deze transitie aan te vatten.

Minister-president, kunt u duiden waarom het statuut meer thuishoort onder de socio-culturele sector?

Heeft deze beslissing een effect op de kredieten die aan de KANTL worden toegekend?

Is met dit besluit de transitie die in 2020 werd ingezet, finaal afgerond, of dienen er nog stappen ondernomen te worden?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, de aanpassing van het personeelsstatuut komt er op expliciete vraag van de KANTL zelf. De KANTL gaf daarbij aan dat de organisatie het afgelopen decennium een ingrijpende transitie heeft doorgevoerd, met een overstap naar een actieve werking en publiekswerking, onder meer rond de literaire canon. Het Vlaams personeelsstatuut (VPS) bleek daarbij niet langer het meest geëigende statuut voor de werknemers. De KANTL koos ervoor haar personeelsstatuut in de plaats daarvan onder het paritair subcomité voor de socio-culturele sector, PC 329.01, te laten ressorteren. Deze optie sluit veel beter aan bij de actuele organisatiestructuur en missie van de KANTL. Omdat de vraag van de organisatie zelf kwam, met akkoord van zowel het bestuur, de werknemers als de vakorganisaties, wil de Vlaamse Regering deze dan ook ondersteunen om zo de KANTL maximaal de kans te geven om hun werking, ook op personeelsgebied, ten volle zelf in handen te nemen.

Deze beslissing heeft geen effect op de middelen die aan de KANTL worden toegekend.

Het doel van deze transitie is om het personeelsstatuut te verduurzamen, en om de werknemers van de KANTL stabiliteit en perspectief te bieden, niet alleen op korte maar ook op lange termijn.

De beslissing van de Vlaamse Regering van 9 september laatstleden betreft een principiële goedkeuring. Het Sectorcomité XVIII Vlaamse Gemeenschap - Vlaams Gewest zette afgelopen maandag het licht op groen, waardoor het dossier zal worden

voorgelegd aan de Raad van State voor advies. Daarna kan de definitieve goedkeuring volgen. Het heeft dus nog maar de eerste principiële goedkeuring.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Er waren wat vragen tot bij ons gekomen, maar dit is wel degelijk een verduidelijking. De wijziging gebeurt op vraag van de sector zelf en heeft ook geen effect. Bij dezen ben ik dus voldaan en kunnen we verder.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Ik wil het woord geven aan Laura Vanlaer, in het kader van YOUCA.

Laura Vanlaer: Als ik het goed heb begrepen, werd al vroeg in 2020 een begin gemaakt van het transitieproces met betrekking tot het personeelsstatuut van de KANTL. Waarom heeft het tot eind 2022 geduurd vooraleer in dezen finaal een beslissing werd genomen? Dit lijkt mij immers geen complex dossier te zijn geweest. Bovendien had ik graag de motieven gekregen waarom er indertijd werd geopteerd voor een wijziging van dit statuut.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel voor de bijkomende vraag. Dat was gewoon binnen de KANTL zelf. We hebben daar op zich niet veel mee te maken. Die organisatie heeft een eigen raad van bestuur, beheert dat allemaal zelf en moet, wanneer ze intern de zaakjes op orde heeft, dat dan aan de Vlaamse Regering voorleggen. De interne besprekingen binnen de KANTL daarover hebben zo lang geduurd. Ik weet ook niet of dat permanent is geweest of mondjesmaat zijn gang is gegaan, maar dat is volledig intern bij de KANTL zelf gebeurd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Marius Meremans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de resultaten van de literairecanonenquête – 123 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de Vlaamse canon – 174 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Voorzitter, mijn YOUCA-student is op komst, maar blijkbaar is er een probleem bij de ingang met de militaire politie. Dat heeft daar dus wat langer geduurd dan voorzien. Ik zou u willen vragen dat u, indien mogelijk, eerst uw vraag stelt en dan de mijne daarop laat volgen.

Elisabeth Meuleman (Groen): We hadden het daarnet al over de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren (KANTL). Daar presenteerde men tijdens de Nacht van de Canon op 30 september laatstleden de eerste resultaten van een grootschalige enquête over de Nederlandstalige literaire canon anno 2022. Daaruit kwam onder meer een nieuwe lijst van de honderd belangrijkste Nederlandstalige boeken. Volgens Lieke van Deinsen van de KU Leuven is het een dynamische lijst, geen in stenen tafelen gebeitelde, gestorven canon.

De enquête vertrekt van een bottom-upaanpak: bijna tweeduizend mensen werden bevroegd. Dit om een alternatief te bieden voor de top-downaanpak van weleer. "In het verleden kon je de literaire canons makkelijk afserveren als een door oude witte mannen opgelegd en uitgevaardigd richtsnoer", aldus van Deinsen. De enquête biedt ook stof tot nadenken. Zo vinden jongeren de huidige canon nogal ouderwets, elitair en niet-inclusief. Dezelfde groep ziet de canon dan weer als een aanzet tot reflectie en een bron voor debat. Vrouwen vinden de canon dan weer elitairder dan mannen, en hoe ouder de respondent, hoe meer de visie leeft dat de canon een fundament van een collectief cultureel geheugen is. Ook over het gebruik van een dergelijke canon in het onderwijs zijn de meningen verdeeld.

Jonge respondenten benadrukken dan weer het belang van pluraliteit en genderdiversiteit in de canon. Waar iedereen het dan weer wel mee eens lijkt, is dat de literaire kwaliteit het belangrijkste criterium moet zijn en dat de samenstellers van de canon divers moeten zijn.

Hoewel de canon van Vlaanderen enigszins anders is opgevat dan de literaire canon, biedt deze enquête wel een opstap voor debat, een debat dat er nauwelijks geweest is: niet in deze commissie, maar ook het publiek werd nauwelijks betrokken bij de opmaak van de Vlaamse canon. Het laatste debat dateert, volgens de website canon.vlaanderen, van 20 januari 2020. Tweeënhalf jaar geleden dus. Dit in tegenstelling tot het virtueel museum van Vlaanderen, waar via verschillende participatieve trajecten de erfgoedsector en het publiek betrokken werden bij de ontwikkeling ervan.

Minister-president, wat is de stand van zaken met betrekking tot de canon van Vlaanderen? Hoeveel budget hebt u hiervoor in de huidige legislatuur voorzien en hoe ziet u dit in de toekomst? Welke andere ministers en bevoegdheden zijn betrokken in dit verhaal en proces?

Kunt u toelichting geven over hoe de canoncommissie werd samengesteld, over de selectieprocedure en over hoe men kan garanderen dat die commissie divers en meerstemmig is? Kan de neutraliteit van de commissie gegarandeerd worden?

Zal er, vooraleer de canon wordt voorgesteld in 2023, nog ruimte zijn voor publiek debat? Om betrokkenheid te creëren, een absolute voorwaarde om draagvlak te vinden voor zo'n onderneming, lijkt dit een absolute must.

Hoe zal het publiek betrokken worden bij de samenstelling van en het levendig houden van de canon? Welke deelsectoren wilt u betrekken, en hoe ziet u hun rol hierin? Hoe verhoudt de canon zich tot het virtueel museum van Vlaanderen?

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Ik geef het woord aan mijn YOUCA-student, Daphne De Sutter.

Daphne De Sutter: Hallo, ik ben Daphne De Sutter en ik kom uit Dendermonde.

Afgelopen zomer werd, in opdracht van de Nederlandse Taalunie (NTU) en de KANTL, een grote canonenquête gehouden. Vroeger gebeurde de samenstelling van een literaire canon door een select groepje ingewijden. Bij deze nieuwe enquête was de groep echter veel groter: bijna tweeduizend professionele lezers en liefhebbers uit Nederland, België en de overzeese gebieden en een grote groep onderwijsgeevenden. De bedoeling was om het meer van onderuit aan te pakken en de boeken die in de lijst konden verschijnen, kenden ook minder criteria. Zo was het nu bijvoorbeeld geen vereiste dat de schrijver al overleden was.

Het resultaat is een canon van honderd klassieke boeken en een lijst met de honderd belangrijkste Nederlandstalige auteurs van alle tijden. We beschikken dus over een interessante lijst die meerdere toepassingen kan krijgen. Minister-president, zo gaf u recent samen met minister Weyts de aftrap van het Leesoffensief, dit om jongeren aan te zetten om weer meer te gaan lezen. Vroeger werd met verplichte leeslijsten gewerkt, maar hier wordt steeds vaker van afgestapt omdat het net contraproductief zou werken. Toch is zo'n top 100 van klassieke boeken en belangrijkste schrijvers een belangrijk ankerpunt om aan onze jongeren aan te bieden.

Minister-president, hoe evalueert u de resultaten van deze enquête?

Hoe verhouden de resultaten van deze enquête zich ten aanzien van de literaire canon die in het verleden door de KANTL zelf werd opgesteld?

Zullen de resultaten ook meegenomen worden in het Leesoffensief? En hoe zal dit worden aangepakt?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank voor de vraagstelling. Ik moet wel zeggen dat het hier over twee verschillende canons gaat. De ene is de literaire canon, de andere is de canon-in-wording. Maar goed, ik zal eerst de vraag over de Vlaamse canon beantwoorden.

De opmaak van de Vlaamse canon valt volledig onder de bevoegdheid van minister Weyts. Qua budgetten kunt u de vraag beter aan hem stellen. De canoncommissie werkt in volledige onafhankelijkheid aan haar opdracht. Wat de stand van zaken van dit project betreft: ik heb vernomen dat de commissie begin volgend jaar haar werk zal opleveren.

Hoe is die commissie samengesteld? Ook dat kan collega Weyts u het beste zeggen. Er is destijds een voorzitter aangesteld door de Vlaamse Regering. Hij heeft de opdracht gekregen om een pluralistische commissie samen te stellen. Hij heeft dat ook gedaan en de commissie is van start gegaan. Wat de rest betreft – het publieke debat en andere dingen –, stel ik voor dat u de vraag aan minister Weyts stelt.

Over hoe de canon zich tot het virtueel museum verhoudt, kan ik u het volgende zeggen. Het is zo dat er op regelmatige basis contact is met de heer Putzeys, programmamanager voor het museum, en professor Gerard, voorzitter van de canoncommissie. De finaliteiten van de twee projecten zijn natuurlijk niet dezelfde. Het virtueel museum van Vlaanderen wil erfgoed over heel Vlaanderen en ver daarbuiten digitaal samenbrengen en verbinden via een steeds groeiende verzameling verhalen over de geschiedenis en de cultuur van Vlaanderen. De onderwerpen van de vensters in de canon van Vlaanderen passen in dat concept van het virtueel museum, maar de inhoudelijke reikwijdte van het museum is groter. Dat is thans de opdracht. De elementen van de canon zullen normaal gezien wel in het virtueel museum te zien zijn, maar het virtueel museum gaat veel ruimer dan dat.

Dan wil ik het over de vragen van de heer Meremans en Daphne hebben.

Hoe evalueren we de resultaten van deze enquête? Het is opmerkelijk dat de concrete invulling van de top 100 die uit de enquête naar voren komt, voor ongeveer 80 procent stabiel is gebleven in vergelijking met de enquête die in 2002 werd gepubliceerd. Dat betekent op twintig jaar tijd 80 procent stabiliteit. Daaruit kan men concluderen dat er een duidelijke consensus bestaat over welke werken uit de Nederlandstalige literatuur canoniek zijn. Al kan men natuurlijk ook kritiek hebben op de tautologie ervan: steeds dezelfde werken duiken op omdat men het in dergelijke canons – en dus in het onderwijs, en dus de media, want dikwijls baseren zij

zich op die canons – steeds over dezelfde werken blijft hebben. Maar dat is net de kracht van een canon: iets om je in te vinden of je er eventueel tegen af te zetten.

Er zijn ook enkele opmerkelijke verschuivingen ten opzichte van de enquête uit 2002. Het aantal vrouwen in de top 100 is aanzienlijk gestegen, van 11 op 100 in 2002 naar 24 op 100 in 2022. Ook literatuur uit of over de voormalige koloniën lijkt aan een voorzichtige opmars begonnen. Auteurs als Anton de Kom, Frank Martinus Arion en Cynthia McLeod duiken de top 100 binnen. Daar werd in de enquête weliswaar ook expliciet naar gepeild. De historische letteren en de poëzie komen een stuk minder goed uit deze enquête omdat in die categorieën het aantal titels daalt. Belangrijk is daarbij wel dat het hier gaat om een vergelijking met de enquête uit 2002, die voornamelijk door academici werd ingevuld. Nu is dat het grote publiek, in 2002 waren dat in hoofdzaak academici.

Hoe verhouden de resultaten van deze enquête zich ten aanzien van de literaire canon die in het verleden door de KANTL zelf werd opgesteld?

Eerst en vooral is het belangrijk om duidelijk te maken dat het hier niet om een canon of nieuwe lijst van klassieken gaat, maar om een enquête over de canon. Die nuance in de berichtgeving erover is vaak afwezig.

De KANTL heeft dit project samen met een aantal andere partners uit de neerlandistiek wereldwijd opgestart omdat velen daarvan bezig waren met gelijkaardige projecten om zo de Nederlandstalige letteren meer onder de aandacht te brengen. Die initiële doelstelling is weerspiegeld in de vragen in de enquête: 'Kunnen we met een canon onze klassieken behoeden van de vergetelheid?', 'Hoe realiseren we dat, qua onderwijs, genres, leeslijsten?' en, in tweede instantie, 'Welke werken zouden dan zoal tot die literaire canon moeten behoren?' Het is geenszins de bedoeling geweest van de initiatiefnemers om het louter over de uitkomst van die laatste vraag te hebben, over 'de lijst' dus. Die top 100 is trouwens maar één lijst te midden van vele andere lijsten die peilen naar auteurs, genres, gender, afkomst, beroep, leeshouding enzovoort.

De bevraging, en de uitkomst ervan, staan wat dat betreft dus ook los van de canon die de KANTL elke vijf jaar opstelt. Net zoals bij de vorige twee KANTL-canons, uit 2015 en 2020, zal ook de vernieuwde versie van 2025 door een volstrekt autonome commissie, die bestaat uit leden van het genootschap – academici, schrijvers, journalisten, enzovoort –, samengesteld worden. Op 14 september 2022 werd de huidige canoncommissie ontbonden. Onder impuls van de voorzitter zal nu een nieuwe commissie samengesteld worden die zich zal beraden over de spelregels en de werkwijze voor 2025. De initiatiefnemers van de canonenquête hopen natuurlijk dat de commissieleden rekening zullen houden met de door de tweeduizend respondenten geuite verwachtingen over wat zo'n literaire canon zoal moet en kan betekenen in het onderwijs, het onderzoek en in het bredere veld, inclusief het commerciële veld. Maar zoals gezegd, opereert die canoncommissie verder volledig onafhankelijk.

Dan was er uw vraag of die resultaten worden meegenomen in het Leesoffensief. Wat de canonenquête duidelijk heeft gemaakt, meer nog dan de top 100 die eruit voortkwam, is dat literaire klassiekers en literatuurgeschiedenis een plaats moeten hebben in alle richtingen van het secundair onderwijs. 79,59 procent van de respondenten is die mening toegedaan. De Nederlandstalige klassieken zijn dus stuk voor stuk essentieel. Het gaat om teksten die hun schoonheid of hun historisch en cultureel belang duidelijk hebben bewezen, en het zijn teksten die een gedeeld referentiekader van onze samenleving uitmaken. Daarnaast moeten ze ook worden ingezet om de leesvaardigheid en de leesmotivatie van jongeren te versterken: het 'diep lezen', het geconcentreerd lezen van langere, eventueel verhalende teksten is essentieel voor de ontwikkeling van die vaardigheden. De enquête toont dus aan

dat de literaire canon zeker kan dienen als leesbevorderend instrument, en dat voor leerlingen uit zowel bso, tso en kso als aso.

De enquête geeft ook aan dat de opvattingen over niet-traditionele genres veranderen: zo zouden 'spoken word' of liedjesteksten ook een plaats moeten kunnen krijgen. Een meerderheid van de respondenten ziet heil in het bestaan van meerdere lijsten naast elkaar, zoals een aparte canon voor jeugdliteratuur. Dergelijke antwoorden weerspiegelen de opvattingen van een voornamelijk jonger publiek.

In ieder geval hoeft een door een panel van experts opgestelde literaire canon, zoals die van de KANTL, het bestaan van andere lijsten niet te hinderen. Beide kunnen perfect naast en door elkaar worden gebruikt om het belang en het plezier van lezen bij jongeren te promoten. Het is vooral cruciaal om literair erfgoed, net zoals hedendaagse teksten, op een authentieke maar laagdrempelige manier te benaderen. Zo kan bijvoorbeeld de pedagogisch-didactisch verantwoorde werkvorm van interactief voorlezen worden ingezet, een dynamische en interactieve werkvorm die lezen terug naar de essentie brengt en tegelijk aansluit bij veranderende opvattingen over literatuur, bijvoorbeeld over 'spoken word'.

Bij een groot aantal vragen in de enquête werd de mogelijkheid toegevoegd om in een vrij veld bepaalde opvattingen toe te lichten. Veel geënquêteerden hebben van die gelegenheid gebruikgemaakt om hun keuzes te nuanceren. Daar zaten een groot aantal onderwijzers bij. Die vrije antwoorden leveren natuurlijk een schat aan informatie op die in het kader van het Leesoffensief voor leesbevorderingsinitiatieven zou kunnen worden ingezet. Het analyseren en toepassen van die ideeën en strategieën is een volgende fase in het Canonfestivalproject. De canonenquête biedt alleszins veel stof tot nadenken, en dat was ook de bedoeling van die enquête.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, dank u wel. Het waren interessante antwoorden, ook op de vraag van de heer Meremans meer specifiek over die literaire canon. Mijn vraag was meer gericht op de Vlaamse canon. U zegt dat ik dat aan minister Weyts moet vragen. Ik ga dat zeker doen. Ik vond de analogie wel interessant. Je ziet wat we al hebben geleerd over de opmaak van die literaire canon, die uiteindelijk nu toch wel vrij dynamisch en participatief tot stand is gekomen. Daarover zijn er nog wel wat opmerkingen, over het feit dat dat toch iets is wat evolueert. Dit toont aan dat ook de mening van jonge mensen en dergelijke moet worden meegenomen, ook over het gebruik daarvan. Ik vind het dus eigenlijk wel belangrijk dat jullie overleggen, alhoewel ik de vraag zeker aan Weyts ga stellen, en die twee initiatieven naast elkaar zouden leggen. Ik denk immers echt wel dat er veel kan worden geleerd uit het proces van de totstandkoming van de literaire canon voor de Vlaamse canon. Die lessen moeten zeker worden meegenomen. Minister-president, ik wil er dus op aandringen dat u er zeker voor zorgt dat die samenwerking en dat overleg er zijn om die lessen mee te nemen.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Ik vond het een beetje bizar dat de twee vragen aan elkaar waren gekoppeld. De literaire canon en die van de KANTL staan immers volledig los van de andere canon. Dat is in andere landen ook zo. Bijvoorbeeld Nederland heeft ook een literaire canon. Denemarken, bijvoorbeeld, gaat nog verder: die hebben canons voor van alles en nog wat, zelfs over Deense films, dacht ik, over Deense kunst, over Deense normen en waarden en ook nog eens algemeen over de geschiedenis van Denemarken. Zo had ik het toch begrepen. Ik vind het dus een beetje raar dat de twee vragen gekoppeld zijn.

Maar goed, voor alle duidelijkheid, wij vinden het dus heel goed dat er afzonderlijke initiatieven bestaan. Dat was de oorspronkelijke opzet van de KANTL, om het zo op te vatten. Wat de literaire canon betreft: je ziet dat dat ongeveer stabiel blijft,

met 80 procent, zoals de minister-president zegt. Dat wil ook wat zeggen. Opvallend is ook dat Van den vos Reynaerde enorm goed blijft scoren in de enquête. Dat blijft toch wel belangrijk. Men wijst er soms op dat het gaat over witte mannen – ik vind dat 'blank', maar goed, je mag dat benoemen hoe je wil, ik heb daar geen problemen mee – die al overleden zijn. Ja, dat is meestal zo als het gaat over een canon. Van Eyck en Rubens zijn ook al overleden. Je kunt ze moeilijk opgraven. In elk geval denk ik dat we zeker die oude werken niet uit het oog mogen verliezen, want die maken deel uit van je identiteit, van hoe je bent gegroeid en dergelijke. Ik heb toen ook gezegd – ik denk tot collega Idrissi, die daar toen over sprak – dat je in de loop van de tijd automatisch andere schrijvers met andere achtergronden gaat krijgen. Dat kan ook niet anders. In een divers Vlaanderen zal dat ook wel zo zijn. Dat gaat dus sowieso komen. Ook zullen er sowieso meer vrouwen komen in diverse canons. Laten we eerlijk zijn, de emancipatie van de vrouw, het feit dat vrouwen een aantal dingen kunnen doen die mannen al lang mochten of waarvoor mannen al lang werden geapprecieerd, is vrij recent. Dat zal dus zeker en vast een invloed hebben. Ik denk zelfs dat het op termijn meer dames zullen zijn, want ik merk ook wel dat vrouwen meer lezen dan mannen.

Maar goed, wat betreft de grote, de andere canon: zoals u aanhaalt, voorzitter, hebben we dat debat al lang in het hoog en in het breed, in het lang en in het klein gevoerd. In Nederland ontstond die vanuit het onderwijs. We hebben, samen met een aantal collega's, de mensen gesproken die de canon in Nederland hebben opgericht. We moeten de wetenschappers hun werk laten doen. Vanuit de politiek zijn we wat terughoudend; het is een werk voor wetenschappers. Het is een goede suggestie om daarover in de commissie Onderwijs minister Weyts te raadplegen.

Het is een goede zaak, zeker en vast. Het is belangrijk dat we het blijven aanhalen. Het blijft een deel van onze identiteit die we voor een groot stuk, wat de taal betreft, delen met Nederland. En dat is essentieel, zeker in Europa. Nederlands is een middelgrote, geen kleine taal. We hebben dat met de collega's gezien, een paar jaar geleden als gastland van de Frankfurter Buchmesse. We moeten daar blijven op inzetten.

In elk geval ben ik heel blij met het antwoord van de minister. Het gaat ook over liedjesteksten. Wel, dan vind ik dat Tim van Wim De Craene, zeker en vast moet worden opgenomen.

De voorzitter: Dank u wel voor uw suggestie, mijnheer Meremans.

De heer Brusselmans heeft het woord.

Bryan Mues: Mijn naam is Bryan Mues. Ik zal als YOUCA-student de vraag van de heer Brusselmans overnemen.

De discussie over de Vlaamse canon is in meer dan een opzicht interessant. In de marge van de vraag van mijn hooggewaardeerde collega Meuleman had ik echter een prangende vraag die me nu al een paar dagen bezighoudt. Ik mocht enkele dagen geleden 'Een canon voor Vlaanderen, motieven en bezwaren' ontvangen. Ik had deze publicatie van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen en Kunsten met meer dan gewone aandacht gelezen. Los van het feit dat ik geïntrigeerd ben door de vraag hoe 3 academici 83 pagina's lang kunnen uitweiden over een canon waarvan de eerste letter, volgens mijn informatie, nog moet worden gepubliceerd, is er het hoogst merkwaardige gegeven dat diezelfde 3 academici een frontale aanval lanceren op deze regering in een publicatie die door diezelfde regering wordt gefinancierd. De academische vrijheid is voor mij heilig, maar deze aanval is wel van een heel andere orde, dunkt me.

Kan de minister-president mij laten weten hoe hij deze merkwaardige publicatie evalueert?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Het is misschien iets wat een beetje naast de kwestie is, maar wanneer hier wordt gesproken over de canon die in de toekomst op verschillende vlakken diverser zal zijn, kan ik toch niet anders dan een korte tussenkomst maken om te verwijzen naar wat er in Antwerpen gebeurt.

Ik werd vanochtend aangesproken door een organisatie die daar heel specifiek inzet op diversiteit. Ze geeft kansen aan jonge kunstenaars en zou nu haar werking moeten stopzetten omdat de projectsubsidies worden geschrapt. En dat is jammer, want het zijn wel die jonge nieuwe kunstenaars die in onze toekomstige canon zullen komen. Maar dan moet je ze natuurlijk wel de kans geven om zich ten volle te ontwikkelen.

Dat statement wilde ik hier maken. Ik hoop dat de minister-president ook daar aandacht voor heeft.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mevrouw Meuleman, de aanpak om voor de canon een publieksenquête te doen is niet bepalend voor de inhoud van de canon maar wel eventueel richtinggevend voor de commissie. Dat lijkt me interessant, maar de Vlaamse canon lijkt me een kwestie van het werk van academici. Ik verwijs naar Nederland. Vijf jaar later heeft men in Nederland een actualisatie, een update van de canon gedaan. Als je vertrekt van iets dat door academici is gemaakt, kun je daar daarna een publiek debat over laten voeren, je kunt daarover enquêteren, er kan een vervolg op komen. Ik zou hier paard en wagen in de juiste volgorde willen zetten. Nogmaals, het is eigenlijk de bevoegdheid van minister Weyts en ik zal het er met hem zeker over hebben.

Mijnheer Meremans, verwijzend naar 'Tim' zou ik kunnen zeggen 'hier laat ik je los', maar dat gaan we niet doen.

Mijnheer Brusselmans, ik ken die publicatie niet. Maar we leven in een vrij land. Er is vrijheid van publicatie. *(Opmerkingen van Filip Brusselmans)*

Ik ga ze zeker lezen, bedankt dat u mij er opmerkzaam op maakt. Maar ik ben ervan overtuigd dat, wat de inhoud van de canon ook gaat zijn als die uitkomt, ze enorm veel wind en enorm veel kritiek zal pakken. En eigenlijk is dat een stuk ook de bedoeling. We hebben dat al gezien toen we in het regeerakkoord hebben ingeschreven dat we een canon gingen maken. Toen barstte er al een stormpje – alles is relatief – los. Er zouden geen academici meedoen, en wat nog allemaal. Door de aanpak die we vooruit hebben geschoven, was het daarna toch vrij gemakkelijk om een academische commissie samen te stellen.

Dat er nog wat maatschappelijk debat over zou komen, mag ik hopen. Ik zou dat goed vinden. Maar wij gaan natuurlijk wel met dat project door, dat is duidelijk. Het staat in dit land, gelukkig, academici vrij om hun mening te ventileren. U zult natuurlijk zeggen: 'Ja maar, dat is een organisatie die jullie financieren.' Ik ben zelf in het verleden lid geweest van organisaties die ook met het politieke reilen en zeilen en de gang van zaken niet akkoord waren, en die ook gesubsidieerd werden. En dat willen we blijven verderdoen. *(Opmerkingen Filip Brusselmans)*

Soms komen goede tijden terug. Je weet dat nooit. Ik ben in ieder geval al bijzonder blij dat die mensen al op voorhand het maatschappelijk debat rond de canon voeding geven.

Elisabeth Meuleman (Groen): Als slotwoord, minister, wil ik nog even verdergaan op de Vlaamse canon.

Er was een heel interessant debat over de canon op de publieksdag – Facts to Act – van het Hannah Arendt Instituut, met onder andere de voorzitter van de Nederlandse canoncommissie en gewaardeerde collega Peter De Roover. Men was in Nederland verbaasd – dat was een van de lessen – dat bij de update na vijf jaar – ik weet het exacte percentage niet meer – een groot deel van die canon al was gewijzigd, op vijf jaar tijd. Dat doet de volgende vraag rijzen. Als je echt een canon wilt maken met zaken waarvan wordt gezegd dat ze de tand des tijds moeten doorstaan en dat ze onze culturele identiteit zijn, en als daarvan op zo korte tijd al zoveel wijzigt: is de oefening dan wel goed gemaakt? Ik denk dat er vragen te stellen zijn over wat erin komt. Dat moet heel doordacht gebeuren. Ook over hoe je het verleden met het heden gaat verzoenen en de aspecten die je meeneemt, moet worden nagedacht. Er moet nu al voldoende diversiteit in zitten, want een te dynamisch gegeven is geen canon meer. Er waren heel belangrijke lessen te trekken die ook voor Vlaanderen heel interessant zijn.

Ik begrijp dat we minister Weyts daarover verder zullen ondervragen. Hij zal wel komen en ongetwijfeld nog voor veel debat zorgen.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Ik heb nog een korte repliek op collega Brusselmans of collega Mues.

We leven inderdaad in een vrij land. In een bepaalde regio is er een staat van beleg afgekondigd. Dat betekent dat je daar eigenlijk niets meer mag doen en eigenlijk ook niets meer mag zeggen. Van een canon is het juist de bedoeling om naar een publiek debat te gaan. Sommige mensen zullen het fijn vinden dat je iets doet, anderen zullen dat niet fijn vinden en zullen dan ook hun mening ventileren. Dat is nu eenmaal de westerse democratie waar we voor strijden. Dat zijn onze normen en waarden, dat is onze identiteit. De dingen mogen gezegd worden. Organiseer je zelf het meningsverschil en subsidieer je die? Ook ik ben nog steeds lid van een organisatie die niet bepaald akkoord is met hoe de staat geordend is. Maar ook die wordt gesubsidieerd, gelukkig maar, zo zijn we. Er zijn er ook die gesubsidieerd worden en waar ik het totaal niet mee eens ben. Zo hoort het.

Ik wil het nog even hebben over de Nederlandse canon, waarvan u zegt dat die wordt gewijzigd. Opletten, de Nederlandse canon is gebaseerd op vensters. In die vensters zitten bepaalde voorbeelden. Het zijn vooral die voorbeelden die worden gewijzigd. Er is bijvoorbeeld een hele discussie geweest over wat men in Nederland 'de Gouden Eeuw' noemt. Dat werd door andere mensen anders gepercipieerd. Daarin kan je inderdaad wijzigingen aanbrengen, daar ben ik het mee eens. Maar bon, dat is het voordeel van een dynamische canon.

Ik heb ooit in de geschiedenisles op de lagere school geleerd dat Leopold II Congo schonk aan België. Dat bleek achteraf wel anders te zijn. Dat zal in de canon anders geformuleerd worden. Maar goed, ik denk dat we het debat moeten aangaan. We moeten uitkijken naar de commissie Onderwijs, waar het wordt verdergezet.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karin Brouwers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de voorbereiding van de podiumkunstensite in Leuven – 130 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Voorzitter, collega's, minister-president, de Vlaamse overheid investeert heel wat in grote culturele infrastructuur. Dergelijke grote bovenlokale projecten vergen immers meer dan de financiële draagkracht van een lokaal bestuur kan aangaan. Zelfs grote steden kunnen dat niet dragen voor grote culturele infrastructuur waarbij ze mensen uit de hele regio en zelfs Vlaanderen proberen te bereiken.

Zo vraagt de stad Leuven voor het project van het nieuwe podiumkunstengebouw op de oude ziekenhuissite, met projectkosten van ruim 73 miljoen euro, een subsidiebedrag van 43,5 miljoen euro. In antwoord op mijn vraag om uitleg van 3 februari waarom dit project geen subsidies ontving ondanks een positief advies van het Departement Cultuur, Jeugd en Media (CJM) verduidelijkte u dat voor projecten van dergelijke omvang bijkomende middelen moeten worden opgenomen in het regeerakkoord. De volgende regering zal hier dus over moeten beslissen.

Maar u had ook goed nieuws en daar waren we in Leuven blij om. U hebt toen gezegd: "We hebben binnen de regering beslist dat we nog deze legislatuur een aantal voorbereidende studies zouden doen. In samenspraak met de stad Leuven zullen we bekijken wat kan, zodat er toch enig voorbereidend werk kan gebeuren, net omdat dit project positief advies heeft gekregen. We zullen samen met de administratie bekijken hoe we dit project een duwtje in de rug kunnen geven. Maar dat zal eerder zijn door een aantal studies te laten maken zodat, bij wijze van spreken, het project panklaar ligt voor de volgende regering." Ik vond het woord 'panklaar' goed gevonden en ik had het eigenlijk nog nooit gehoord.

Ik verneem dat het bestuur van de stad Leuven u begin juli een dossier heeft bezorgd en ondersteuning vraagt voor een totaal van 2.306.568,17 euro – ze hebben hun huiswerk echt wel gemaakt – aan studiekosten gepland in de periode 2023-2024 voor het project van de podiumkunstensite in Leuven. De totale studiekosten bedragen ruim 9 miljoen euro, waarvan reeds een aantal studies gerealiseerd zijn.

Minister-president, bent u op de hoogte van het door de stad Leuven ingediende dossier – het gaat in eerste instantie natuurlijk naar uw administratie – om subsidies te ontvangen voor de studiekosten die gemaakt worden in het kader van het project van de podiumkunstensite? Zo ja, hebt u al een beslissing genomen over deze subsidieaanvraag? Met andere woorden, is er een brief of zo onderweg naar de stad of misschien al toegekomen, wat ik niet zou weten? Zo neen, wanneer kan een beslissing over dit dossier worden verwacht?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mevrouw Brouwers, ik ben op de hoogte van de vraag van Leuven. Er zijn ook al contacten geweest tussen mijn kabinet en de stadsadministratie over het dossier.

Er werd nog geen beslissing genomen. U weet dat het Cultuurbudget ook onder druk staat door de inflatie en de hoge energiekosten. We onderzoeken hoe we hiermee kunnen omgaan.

Ik heb er geen deadline op gezet. Zoals vorige keer gezegd, willen we toch een aantal studies gerealiseerd zien. De administratie is nog aan het bekijken hoe we daarvoor budgetten kunnen vrijmaken. Het kabinet is dus in overleg met de stadsdiensten van Leuven.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Minister-president, ik dank u voor uw korte antwoord. Als er inderdaad nog niet meer te vertellen valt, is dat spijtig, want we hebben altijd graag een primeurtje in het parlement, maar dat lukt niet elke keer natuurlijk.

Ik begrijp dat het momenteel overal moeilijk is om begrotingen op te stellen voor de volgende jaren en te zien wat mogelijk is door de stijgende energiekosten en de inflatie.

Ik ben wel zeer tevreden dat u nogmaals bevestigt dat er wordt gezocht naar de nodige middelen. We zijn dus in blijde verwachting van een beslissing, ook al staat er geen termijn op. Omdat de studiekosten al voor een deel zijn gemaakt en ze vooral in 2023 nog verder zullen oplopen, hopen we toch binnenkort antwoord te krijgen.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, mij lijken het enorme bedragen. Ik ben niet echt op de hoogte van de bedragen voor studiekosten voor grote projecten, maar studiekosten van 9 miljoen euro en dit jaar 2,3 miljoen euro? Kunt u meer toelichting geven? Wat behelst dit? Waarom zijn het zulke grote bedragen voor enkel studiekosten?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Voor zover ik weet, is een deel van die kosten al gemaakt door de stad Leuven. Het gaat niet enkel over een podiumzaal, maar over een hele site die wordt geheroriënteerd. Het is ruimer dan een zaal neerzetten die aan akoestische normen moet voldoen. Het is echt een visie op een hele site in Leuven.

Het onderzoek dat mijn kabinet gaat doen, zal ook nagaan of het bedrag dat wordt gevraagd, verantwoord is. Dat is de eerste vraag die we moeten bekijken.

Voor alle duidelijkheid: het gaat hier om een visie op een site en niet enkel over een podiumzaal bouwen.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Het klopt wat de minister-president zegt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de museumpas voor kinderen en jongeren
– 235 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Voorzitter, aangezien het vandaag YOUCA-dag is, hebben wij een speciale vraag voorbereid, een vraag specifiek voor kinderen en jongeren. Evi zal deze vraag brengen.

Evi Lourdon: Ik ben Evi Lourdon. Ik zal de vraag van mevrouw D'Hose eventjes toelichten.

In 2018 werd de museumpas gelanceerd. Het abonnement van 59 euro biedt een heel jaar toegang tot de vaste collecties van alle deelnemende musea. Ondertussen nemen 211 musea deel aan de Museumpas. In Vlaanderen zijn dat 96 musea, in Brussel 45 en in Wallonië 70.

Met bijna 500.000 bezoeken zijn de museumbezoeken met de museumpas in 2021 bijna verachtvoudigd. Het stijgend gebruik betekent ook een stijging van de inkomsten van de musea tot meer dan 2,5 miljoen euro. Een kleine financiële hefboom

van de Vlaamse overheid in 2018 heeft er zo voor gezorgd dat er vandaag een miljoenenomzet geboekt kan worden. Kortom, een groot succes.

Minister-president, in uw regeerakkoord en beleidsnota's lees ik dat u de museumpas alle kansen geeft en dus waar nodig wenst te ondersteunen. Ik vroeg me daarom af of er misschien langs deze weg iets gedaan kan worden om de participatie van kinderen en jongeren zoals ik in musea te verhogen.

Nederland heeft bijvoorbeeld een eigen museumpas, de Museumkaart. Voor kinderen en jongeren tot 18 jaar kost het abonnement er slechts de helft van de Museumkaart voor volwassenen. Daardoor wordt de Museumkaart er ook vaak in familieverband gekocht.

Jong geleerd, is oud gedaan. Daarom heb ik de volgende vragen.

Minister-president, hoe is het vandaag gesteld met de participatie van jongeren aan onze musea? Is die in stijgende of dalende lijn, en hoe komt dat volgens u?

Hoe staat u tegenover het idee om ook in het kader van onze Museumpas, net zoals in Nederland, een pas voor kinderen en jongeren uit te werken?

Denkt u dat dit een bijdrage kan leveren aan de participatie in familieverband aan onze musea en het ook meer kinderen en jongeren vertrouwd kan maken met ons rijke aanbod?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Op basis van de beschikbare gegevens is het bezoek van kinderen en jongeren aan musea in grote mate stabiel doorheen de tijd. Grote uitzondering daarbij is de covidperiode. Die had impact op de hele cultuurparticipatie, maar zeker op de groepsbezoeken – en dus ook de schoolbezoeken. Er zijn evenwel geen indicaties dat de deelname van kinderen en jongeren zich niet zal herstellen, in zoverre dit al nog niet gebeurd is.

De stabiliteit van het museumbezoek door jongeren blijkt duidelijk uit de meest recente participatiesurvey, een grootschalig onderzoek naar de vrijetijdsbesteding van de Vlaming. Uit die survey blijkt dat iets minder dan een derde van de jongeren tussen 14 en 30 jaar aangeeft in de voorbije zes maanden een museum bezocht te hebben. Dit cijfer is stabiel sinds een vergelijkbaar onderzoek in 2004.

Dat de participatie van kinderen en jongeren in grote mate stabiel blijft, is overigens niet evident: zeker in de vrije tijd moeten musea steeds meer concurreren met een breed aanbod aan mogelijke activiteiten.

Het voorbije decennium zetten musea en andere erfgoedactoren vooral in op een verdieping en een verrijking van het aanbod voor kinderen en jongeren. Educatieve werkingen worden uitgebouwd, jongerenwerkingen worden opgezet, allerlei speciale activiteiten worden georganiseerd. Dit vraagt een aanpak op maat, die vaak arbeidsintensief is en gericht is op actieve deelname van kleinere groepen kinderen en jongeren.

De organisaties beperken zich daarbij niet tot een aanbod binnen de eigen muren. Steeds vaker gaan musea en erfgoedorganisaties zelf naar scholen toe. Ik wijs in dit verband op de 'Erfgoedklasbakken', een initiatief dat het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed (FARO) ontwikkelde voor Erfgoeddag. In het kader van de 'klasbakken' voorzien erfgoedorganisaties een les van één uur, die in het schoolprogramma ingepast kan worden. Heel wat organisaties tekenden in op dit aanbod en met succes. De sector wil hier verder op inzetten. Terecht. Een kwalitatief aanbod naar scholen blijft bijzonder belangrijk. Dit is de ideale manier om ook kinderen en jongeren te bereiken voor wie de stap naar het museum anders veel minder evident zou zijn.

MuseumPAS heeft me hierover zeer recent ook gecontacteerd, en ik wil het gesprek hierover met hen zeker en vast aangaan. Uiteraard moet de gevraagde ondersteuning duidelijk gemotiveerd zijn en moet een eventuele kinderen- en jongerenkaart op termijn financieel realistisch zijn. Indien het voor alle partijen een interessant alternatief blijkt, kan een museumPAS voor kinderen en jongeren zeker bijdragen aan de participatie in familieverband. Het eerste doelpubliek zullen waarschijnlijk de families en jongeren zijn die reeds naar musea gaan, maar zij zullen ongetwijfeld vaker dan voorheen gaan. Over de precieze beoogde effecten van een nieuwe pas moeten we verder in gesprek gaan met museumPASSmusées, de organisatie achter de museumPAS.

In Nederland is er al een museumPAS voor kinderen en jongeren en die blijkt alszins een behoorlijk succes. In welke mate de situatie in Nederland en Vlaanderen op dit vlak vergelijkbaar is, moeten we nog verder onderzoeken.

Ik geef ook mee dat heel wat musea vandaag al kortingen voorzien voor kinderen en jongeren. Zo blijkt, uit gegevens die museumPASSmusées aanleverde, dat momenteel 55 procent van de Belgische musea gratis is tot 12 jaar en 25 procent gratis tot 17 jaar.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Minister-president, het is inderdaad goed dat de sector hier verder op wil inzetten. Het is echter absoluut noodzakelijk dat hij ook de steun krijgt van Onderwijs. Onderwijs is daarin een even grote partner. Ik kijk een beetje naar de mensen van de commissie Onderwijs. Het is heel belangrijk om dat daar ook mee op te nemen. Het kan niet altijd Cultuur zijn dat dat op de agenda plaatst. Maar zoals u zelf zegt: als kinderen in hun thuisverband niet in contact komen met cultuur of musea, moet het via het onderwijs gebeuren.

Ik vind het heel fijn dat u het Nederlandse initiatief verder wilt onderzoeken. Hier zit zeer zeker muziek in. De museumPAS is gekopieerd naar het Nederlandse voorbeeld. Wij hebben dat ingevoerd omdat de Nederlandse cijfers heel positief waren. Dat blijkt in Vlaanderen evenzeer positief te zijn. Dan denk ik dat we dezelfde effecten zouden kunnen hebben met een specifieke museumPAS voor jongeren.

Alvast hartelijk dank voor uw bereidwilligheid. Ik kijk uit naar de eerste studies die daarrond zullen gebeuren.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Ik geef het woord aan mijn YOUCA-stagiair Kuna Cautreels. Zij heeft een eigen tussenkomst voorbereid. Ik weet dus niet wat zij zal zeggen.

Kuna Cautreels: Vorige zomer had ik plannen gemaakt om met een vriendin verschillende musea te bezoeken. Die plannen zijn uiteindelijk niet doorgegaan. Maar tijdens het plannen hebben wij allebei opgemerkt dat de musea inderdaad voor jongeren en kinderen lagere tarieven hebben. Dus zou het in principe logisch zijn dat museumpassen voor die kinderen en jongeren ook aan een lager tarief beschikbaar zouden zijn. Dit zou jongeren aanzetten tot museumbezoek, omdat zij het dan beter zouden kunnen betalen. Zij kunnen er dan zelf, buiten school- en familieverband, naartoe gaan. Zij kunnen gemakkelijker de stap zetten om de cultuur beter in hun dagelijks leven op te nemen.

De voorzitter: Dank u wel, ik denk dat je nog een grote politieke carrière voor jou hebt liggen. Dat is super!

De heer Brusselmans heeft het woord.

Martijn Demaesschalck: Ik ben Martijn Demaesschalck, een YOUCA-student van de heer Brusselmans.

Ik wil eerst collega D'Hose bedanken voor de interessante vraag, en ook Evi Lourdon.

Als jongeren worden wij te weinig betrokken bij het uitwerken van cultuurhefbomen als deze. Onze jongerenpartij is dan ook al jaren vragende partij om een cultuurcheque uit te reiken aan iedereen die 18 jaar wordt, om bijvoorbeeld te gebruiken om een museumpas aan te schaffen.

Minister-president, hoe staat u tegenover dit idee, zodat wij als jongeren, hier vandaag talrijk aanwezig, gemakkelijker in contact zouden kunnen komen met cultuur in de breedste zin van het woord?

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Als je het over jongeren hebt, moet je een onderscheid maken tussen lagereschoolkinderen en het secundair onderwijs. Ik ken geen enkele stad of gemeente met musea waar er geen specifiek traject is voor jongeren of voor kinderen. Dat is er al. Er is dus in Vlaanderen al heel veel. De meeste musea hebben ook lagere tarieven.

We moeten dit zeker en vast onderzoeken. Ik sta er ook wel positief tegenover. Maar ik denk dat er ook andere manieren zijn om jongeren meer naar musea te trekken. Dat heeft gewoon te maken met aandacht: hoe komt het in de media, en dergelijke. Neem bijvoorbeeld – hoewel ik weet dat het niet specifiek voor jongeren was – de VRT-uitzending over het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA), 'Nacht in het Museum'. Als dat soort zaken vaak onder de aandacht komt in de media, zal dat voor mensen een trigger zijn om naar een museum te gaan.

Voorzitter, wij moeten ook eens overwegen om zo'n nacht door te brengen ergens in het KMSKA, met een diner. Ik heb dat gezien op tv. Ik vind dat dat toch zou moeten worden geregeld voor de commissie Cultuur. U hebt met andere woorden toch nog wat werk voor de boeg, om dat allemaal georganiseerd te krijgen.

Elisabeth Meuleman (Groen): Dank u wel, mijnheer Meremans. Ik heb echt interessante suggesties gehoord.

Ik sluit zelf ook even aan.

Eerst en vooral denk ik dat die prijs toch wel een drempel is. Je geeft het aan en spreekt voor een stuk ook uit ervaring. Ik steun het idee en de suggestie om een museumpas voor jongeren te ontwikkelen. Dat kan vanuit de overheid een mooi signaal zijn, om te zeggen dat we het belangrijk vinden dat kinderen en jongeren aan cultuur deelnemen, ook op eigen initiatief en buiten de schoolcontext.

Mevrouw D'Hose, ik ben ook heel gevoelig voor wat u in uw repliek zei: dat hier een heel belangrijke rol is weggelegd voor het onderwijs. Ik nodig u uit om onze conceptnota Cultuureducatie te lezen en te steunen. We hebben die nota ingediend in de commissie Onderwijs, net omdat we vinden dat cultuur in het onderwijs enorm onder druk staat door de besparingen. Er zijn te weinig werkingsmiddelen. Het eerste wat sneuvelt, zijn de cultuurvoorstellingen.

We zien ook dat er steeds minder een beroep wordt gedaan op dynamoPROJECT. Er is daar een daling van 30 procent. Ook Kunstkuur zit niet langer in de lift, integendeel. Ook hier zou ik willen vragen om de handen in elkaar te slaan met minister Weyts en om onze conceptnota ter harte te nemen, om ook via Onderwijs de cultuur niet te verwaarlozen en om te blijven voorzien in cultuur op school.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, dank u wel voor de bijkomende vragen.

Eerst en vooral, Evi, wij zullen die lagere prijs bekijken. Maar ik zei al dat, op Belgisch niveau, 55 procent van de musea gratis zijn voor kinderen van de lagere school, en dat 25 procent van de musea gratis zijn voor min-18-jarigen. Daar is zelfs geen prijsvermindering nodig, daar is het gratis. Maar voor een goedkopere museumpas valt zeker iets te zeggen.

Martijn, we zijn geen voorstander van het uitdelen van cultuurcheques. Je moet gericht werken. Er zijn mensen die het veel nodig hebben en er zijn mensen die het minder nodig hebben. Wat we eventueel wel zouden kunnen doen, is, als je 18 jaar wordt, eenmalig een gratis museumpas geven. Cheques zijn 'out of pocket money'. Als instap zou je de museumpas één jaar gratis kunnen geven en daarna betalend maken.

Dat zijn ideeën die we zullen meenemen. Aangezien tariefverminderingen voor jongeren in Nederland zo'n succes zijn, bekijk ik dat met veel welwillendheid.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Dat zal Evi doen.

Evi Lourdon: Minister-president, bedankt om dit bespreekbaar te maken. Ik dank u hiervoor in naam van alle kinderen en jongeren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de rol van bibliotheken in het Leesoffensief – 298 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman (Groen): YOUCA-student Angelo Rahimy zal mijn vraag stellen.

Angelo Rahimy: Minister-president, eind september stelden ministers Weyts en Jambon het Leesoffensief voor. Bedoeling van het actieplan is om het leesniveau en leesplezier in Vlaanderen te bevorderen. Het actieplan zet in op een brede doelgroep: in de eerste plaats jonge kinderen, maar ook de entourage van kinderen, én volwassen lezers. Om dat waar te maken, worden veel verschillende partners betrokken: binnen het onderwijs – leerkrachten, lerarenopleiders – alsook daarbuiten.

Een van de betrokken actoren in het actieplan is de bibliotheek. Bibliotheken worden expliciet benoemd in strategische doelstelling 2: de bibliotheek als spil. Daarin wordt, onder andere, aangegeven dat bibliotheken ondersteund zullen worden in de uitbouw van een kwaliteitskader en professionalisering. Er wordt ook aangegeven dat er projectsubsidies zouden komen om in te zetten op innovatieve praktijken en methodieken op het vlak van leesbevordering, operationeel doel 2.2. Ook basisvorming voor bibliotheekmedewerkers is deel van het actieplan. Daarbij is ook in ondersteuning vanuit lokale besturen voorzien.

Tijdens de presentatie van de huidige acties van het Leesoffensief werd nog niet gesproken over de rol van bibliotheken. Vandaar de volgende vragen.

Minister-president, welke initiatieven zijn er al genomen om bibliotheken te betrekken bij het Leesoffensief?

Werd er vanuit de overheid al gecommuniceerd naar de bibliotheken over het Leesoffensief?

Werden er al andere partners betrokken ter ondersteuning van bibliotheken, zoals de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief & Documentatie (VVBAD), Iedereen Leest of de lokale besturen? Welke plannen zijn er op dat vlak voor de toekomst?

Hoe ziet u de rol van lokale besturen?

Welke budgetten zullen er worden voorzien om bibliotheken te ondersteunen bij initiatieven voor leesbevordering? Werden er al middelen verdeeld? Wat is de tijdlijn voor de verdere verdeling van middelen? In het actieplan is sprake van projectsubsidies.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik zie dat niet alleen de jeugd in groten getale aanwezig is, maar ook de derde jeugd. Welkom in ieder geval.

Bibliotheken spelen uiteraard een centrale rol in leesbevordering en de uitrol van het actieplan. Literatuur Vlaanderen en Iedereen Leest hebben momenteel twee pilootprojecten lopen in het kader van het Leesoffensief: de auteursresidenties in het tso en het bso en het interactief voorlezen in kleuterscholen, waarbij het versterken van het partnerschap tussen scholen en bibliotheken een van de doelstellingen is.

Daarnaast heeft Iedereen Leest dit jaar binnen Boekstart een piloottraject ontwikkeld dat op de eerste kleuterklas gericht is. Dit gebeurt in cocreatie met de bibliotheken. Tien geselecteerde bibliotheken werken elk met vijf kleuterklassen samen. Ze zetten hierbij in op de volgende drie elementen: de samenwerking tussen de school en de bibliotheek, de vorming van de leerkrachten door de bibliotheek en de ouderbetrokkenheid. Kleuters krijgen een boekenpakket mee met info over het traject voor de ouders en hoe deze met die boeken aan de slag kunnen gaan. Ook de leerkrachten ontvangen info over het traject. In de lente van 2023 volgt een nieuwe oproep zodat bijkomende bibliotheken kunnen instappen in het project. Voor dit project werd een lerend netwerk opgericht.

Uit mijn antwoord op de vorige vraag blijkt duidelijk dat Iedereen Leest nu al de bibliotheken ondersteunt in het kader van het Leesoffensief. Bij elke actie die wordt uitgerold, wordt steeds nagegaan hoe de verschillende partners en dus ook de openbare bibliotheken, kunnen worden betrokken. Dat zal zeker ook zo zijn voor VlaanderenLeestDag op 23 april 2023, waarbij we alle bibliotheken, lokale besturen en partnerorganisaties nu al oproepen om 'Vrienden voor het lezen' te worden.

Het advies 'Een Leesoffensief voor Vlaanderen!' zet in een aantal acties inderdaad in op de rol van de bibliotheken. Het is uiteraard steeds zaak om alle, al dan niet nieuwe, acties binnen de budgettaire mogelijkheden te bekijken, en als de bibliotheken rechtstreeks betrokken zijn, moet dat in samenspraak met de lokale besturen gebeuren.

Voor de uitrol van de projectsubsidielijn zijn momenteel nog niet de nodige middelen gevonden. Het actieplan zelf maakt dan ook een raming van jaarlijks 1,5 miljoen euro dat daarvoor nodig zou zijn. Hiervoor moeten er nog verdere gesprekken worden gevoerd in het kader van het zoeken naar dat budget, maar ook hier met veel welwillendheid.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, ik heb twee opmerkingen. De vraag is er gekomen omdat ik uit de bibliotheken een aantal signalen heb ontvangen.

Wat de communicatie betreft, is er het gevoel dat er nog niet zoveel met de bibliotheken is gecommuniceerd. Vanwaar zou die perceptie komen? U zegt dat de bibliotheken altijd worden betrokken en dat de communicatie goed zit. Ik heb de indruk dat dat gevoel er niet altijd lijkt te zijn.

Het gevoel dat wel wordt ervaren bij bibliotheken, is dat er steeds meer opdrachten op hen afkomen en dat er steeds meer van hen wordt verwacht. Het is een beetje het verhaal van veel lokale besturen, maar lokale besturen zelf zitten ook in de problemen met hun middelen. We kennen het allemaal: gestegen energiekosten, inflatie en dus gestegen personeelskosten en besparingen. De heer Van de Wauwer heeft naar Antwerpen verwezen, ik zal dat niet doen. Het zijn vaak de cultuurpartners die het eerste slachtoffer zijn en dat wordt ook zo ervaren door heel wat lokale besturen.

Minister-president, hoe wilt u vermijden dat er altijd wel meer vragen bij komen voor de bibliotheken, maar dat daar in plaats van meer middelen steeds minder middelen tegenover staan? Op welke termijn denkt u die 1,5 miljoen euro te vinden? Het is toch wel urgent als men wil dat de bibliotheken aan de verwachtingen van het leesplan willen voldoen.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Voorzitter, u zegt dat er wordt bespaard. Ja, lokale besturen zijn autonoom. Het is aan hen om te bepalen wat ze doen. Je kunt vinden dat er meer geld naar cultuur moet gaan, maar dat moet men dan misschien ergens anders halen. Misschien wil de gemeente of stad de focus leggen op sociaal beleid en dat ondersteunen waardoor er ergens anders wat geld moet worden verschoven. Ik kan enkel spreken voor mijn eigen stad, waar die oefening ook zeer moeilijk is. Het is een dooddoener om te zeggen dat er altijd meer geld moet zijn. Dat zal in de toekomst ook niet kunnen. Men moet leren dat het geld niet komt uit diamantmijntjes van de kabouters, maar van de belastingbetaler die daarvoor ook zijn zuurverdiende centen moet afstaan, wat ook de bedoeling is.

Een van de middelen waardoor bibliotheken meer slagkracht krijgen in het kader van het Leesoffensief, zijn de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS'en). Ze worden ook ondersteund door de Vlaamse overheid. Ik denk aan het bovenlokaal cultuurbeleid waarop we inzetten. Ik zie wel degelijk dat het Leesoffensief van start gaat. Het is ook om de bevolking mee te krijgen. Ik denk ook aan het initiatief van Boekstart, dat heel erg belangrijk is.

Ik denk dat we er gewoon lange tijd aan moeten werken en dat we misschien niet meteen resultaten zullen zien. Andere landen hebben wel bewezen dat, als je de inspanning aanhoudt, er een kentering komt. Ik geloof er dus wel in.

Er is nu inderdaad een crisis, waardoor her en der maatregelen moeten worden genomen. Het is natuurlijk aan de lokale autonomie om te zien hoe men daarmee omgaat.

In elk geval vind ik dat we hierop moeten blijven inzetten, wat er ook gebeurt. Ik heb zelf in mijn eigen regio een IGS van bibliotheken opgericht, samen met de cultuurcentra. We zien toch wel een dynamiek ontstaan. Ik geloof vooral in een regionale samenwerking waarbij, als er minder middelen zijn, een en ander kan worden opgevangen door de samenwerking tussen gemeenten.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Ik wil me aansluiten bij collega Meremans.

Het is de keuze van het lokale bestuur om om te gaan met de middelen die het ter beschikking heeft. In deze commissie zijn we allemaal grote believers van de lokale autonomie en dus moeten we dat respecteren. Ik vind dat Vlaanderen al heel veel inspanningen doet voor de lokale besturen. Kijk naar de groeivoet binnen het Gemeentefonds, naar de extra inspanningen in het kader van de inflatie en de energiecrisis. Het is dan de keuze van het lokale bestuur waar ze hun middelen aan besteden.

Ik vind wel dat Vlaanderen heel sterk moet blijven monitoren dat cultuur niet het kind van de rekening is. Daarvoor is er de lokale vrijetijdsmonitor, waarin heel veel data ter beschikking zijn. Uit de eerste data kunnen we toch aflezen dat er in het algemeen niet op cultuur wordt bespaard door de lokale besturen. De lijn blijft aangehouden. We zullen afwachten wat er vandaag gebeurt bij de opmaak van de meerjarenplannen, maar de afgelopen jaren was het toch redelijk goed.

Ik treed dus collega Meremans bij dat Vlaanderen niet altijd kan blijven bijpassen. Op een bepaald moment zal een lokaal bestuur een keuze moeten maken en hopelijk is dat een goede en juiste keuze om het bibliotheekwezen te blijven ondersteunen.

Ik vind ook dat de bibliotheek van vijf jaar geleden niet meer bestaat. De bibliotheken zijn zo fel aan het evolueren naar kenniscentra, waardoor er ook op een andere manier naar bibliotheken kan worden gekeken. Er kan bijvoorbeeld ook een inbreng zijn van financiering of aanvullende financiering of inbreng van de private sector. Ik zie het elke dag gebeuren in De Krook in Gent, waar bijvoorbeeld een aantal kenniscentra van de universiteit aanwezig zijn die voor een compleet andere dynamiek en bijna voor een ander kostenmodel aan het zorgen zijn. Als we de bibliotheek van de toekomst aan het bekijken zijn, moeten we echt wel rekening houden met andere dynamieken die er momenteel zijn.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik wil de twee laatste collega's uitdrukkelijk bedanken voor de verstandige inbreng over het budgettaire plaatje.

Mevrouw Meuleman, wij huldigen in Vlaanderen het Belfortprincipe. U doet net alsof we aan de lokale besturen bijkomende taken opleggen en we ze dan aan hun lot overlaten. Niets is minder waar. De minister van Binnenlands Bestuur, Bart Somers, waakt er heel goed over dat, als we bijkomende taken geven – en dat is gebeurd, ook in coronatijden –, de budgetten meegaan. Als we vandaag de budgettaire situatie in Vlaanderen zien, moeten we die oefening verderzetten. Misschien doen we nog veel te veel dingen centraal die beter lokaal zouden worden gedaan. Voor alle duidelijkheid: voor mij is dat geen besparingsoperatie, maar nagaan waar we het best de bevoegdheden leggen.

Ik denk dat er nog een aantal dingen kunnen worden gedecentraliseerd, maar niet zoals bij de zesde staatshervorming, waarbij er maar 80 of 85 procent van de budgetten overkwam. Als je een bijkomende verantwoordelijkheid bij de lokale besturen legt, moeten de budgetten meegaan. Dat lijkt me zo klaar als pomppwater.

Dat er budgettaire uitdagingen zijn, ook bij de bibliotheken, ook bij de lokale besturen, dat zal wel zijn. Daarom hebben we ook het budget voor de lokale besturen vergroot en aanzienlijk vergroot. In dezelfde filosofie – en ik weet dat we hierover met Groen van mening verschillen, maar dat mag in een parlement – erkennen we de lokale besturen in hun autonomie en als best geplaatste overheid om te bepalen waar men zijn middelen inzet en in welke verhouding. Dat is autonomie van de lokale besturen. De bijkomende sommen die we voorzien voor de lokale besturen om de huidige uitdagingen op te vangen, zullen ook weer in die filosofie naar de gemeenten gaan. Zij zetten de middelen in. Bij de ene gemeente is cultuur belangrijk, bij de andere sport. Wij kunnen toch moeilijk vanuit Brussel bepalen hoe gemeenten hun middelen moeten inzetten. Ik weet dat Groen er een andere visie op heeft en ik respecteer ze, maar ik volg ze niet.

Wat communicatie betreft, is er altijd communicatie te weinig. Ik zal eens nagaan of er voldoende communicatie over het Leesoffensief naar de bibliotheken is gegaan. Zo niet, wordt het bijgestuurd. Dank u voor de tip.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik wil nog even ingaan op de middelen. U zegt dat als er bijkomende vragen zijn of taken worden gevraagd, de middelen altijd volgen. Het beste bewijs is wat u zelf zegt: we gingen de bibliotheken ondersteunen bij initiatieven voor leesbevordering, maar we zijn de middelen nog aan het zoeken en hebben ze nog niet gevonden. De vraag wordt wel gesteld, er worden plannen geschreven en leesbevordering is een van de prioriteiten van de Vlaamse Regering, van u en minister Weyts, maar de middelen zijn er niet. Het zijn wel bijkomende taken voor de bibliotheken en de middelen ...

Minister-president Jan Jambon: Neen, dat is niet juist. Zolang de middelen er niet zullen zijn, zijn de taken niet toegewezen aan de bibliotheken. Zij zijn nu met een plan gekomen en dat plan zal maar worden gelanceerd als ook de middelen er zijn. Het is dus niet correct wat u zegt. Sorry dat ik u onderbreek.

Elisabeth Meuleman (Groen): Er is een enorme vraag aan de bibliotheken gesteld om leesbevordering te bewerkstelligen. Het is een heel belangrijk luik van het hele Leesoffensief dat u en minister Weyts vorig jaar hebben voorgesteld, met de grote trom en veel bombarie. De bibliotheken hebben hierin een cruciale rol.

Om in te gaan op wat mevrouw D'Hose zegt over een nieuw model voor de bibliotheken en nieuwe partners: allemaal goed en wel, maar toch niet voor de primaire en essentiële functie om aan leesbevordering te doen. We weten hoe slecht Vlaanderen het doet op het vlak van lezen. Telkens als er nieuwe studies komen, zeggen we dat het lezen in Vlaanderen dramatisch achteruitgaat en dat we er iets aan moeten doen. Vandaar het Leesoffensief. Men zegt dat men dringend iets aan het lezen gaat doen en de bibliotheken daarbij inschakelt, maar het blijft dode letter. Ofwel zeg je dat ze het nog niet moeten doen want ze hebben geen middelen, ofwel zeg je dat ze het wel moeten doen maar zonder de middelen. Ja, dan is er nog geen plan of Leesoffensief. Dan is het Leesoffensief – en we hebben dat ook gehoord op de hoorzitting – eigenlijk een beetje een lege doos. Zullen we het dan zo zeggen?

Mijn vraag is: als we het menen met het Leesoffensief en als u wilt dat de bibliotheken in Vlaanderen het lezen mee bevorderen – wat volgens mij een essentiële taak van bibliotheken is –, dan vraag ik u dringend middelen vrij te maken om ervoor te zorgen dat ze dat inderdaad kunnen realiseren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.